

Karpaty łączą - mechanizm konsultacji i współpracy dla wdrażania Konwencji Karpackiej

Szlak Kultury Wołoskiej początek drogi

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Lider projektu:

Partnerzy:

Projekt objęty Patronatem Honorowym:

Ministra Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

**Ministerstwo
Sportu i Turystyki**

Ministra Sportu i Turystyki

**MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA**

Głównego
Konservatora Przyrody

Marszałka
Województwa
Podkarpackiego

Marszałka
Województwa
Małopolskiego

Konwencji Karpackiej

Projekt objęty Patronatem Medialnym:

TVP Kraków

TVP Rzeszów

Polskiego Radia Rzeszów

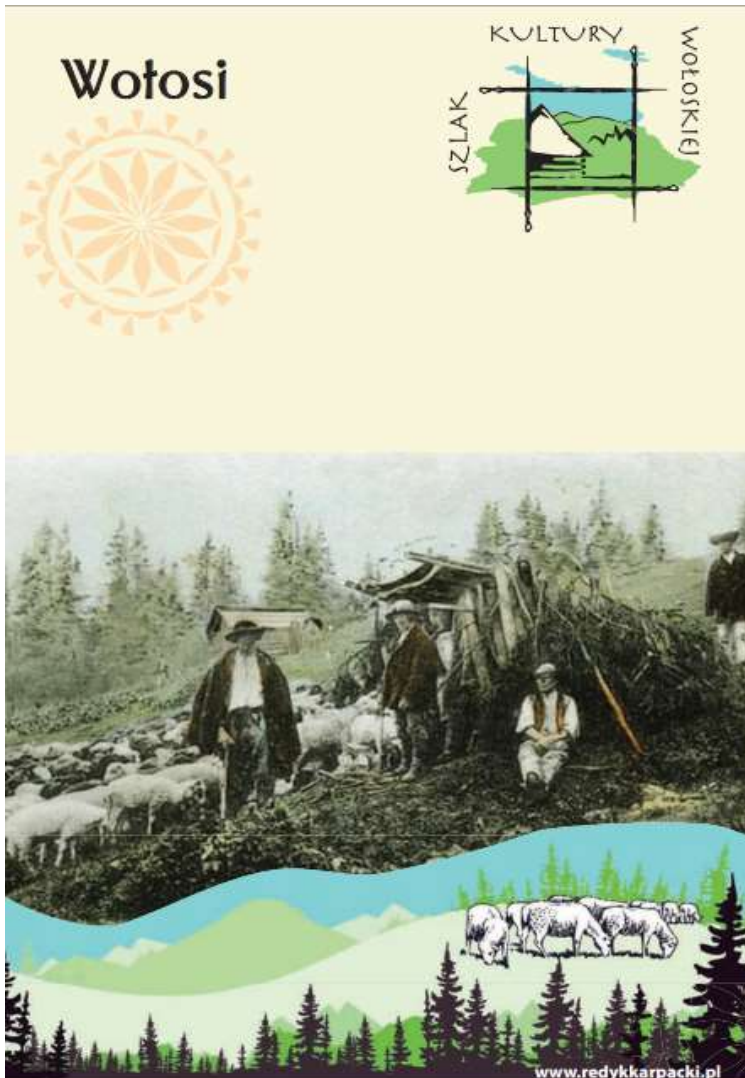

Gazety Wyborczej Kraków

Zaczęło się od sałasza

Sałasza to system organizacyjny prowadzenia wypasu, to miejsce letniego przebywania owiec i ludzi

Pasterstwo to wspólnota

WOŁOSI

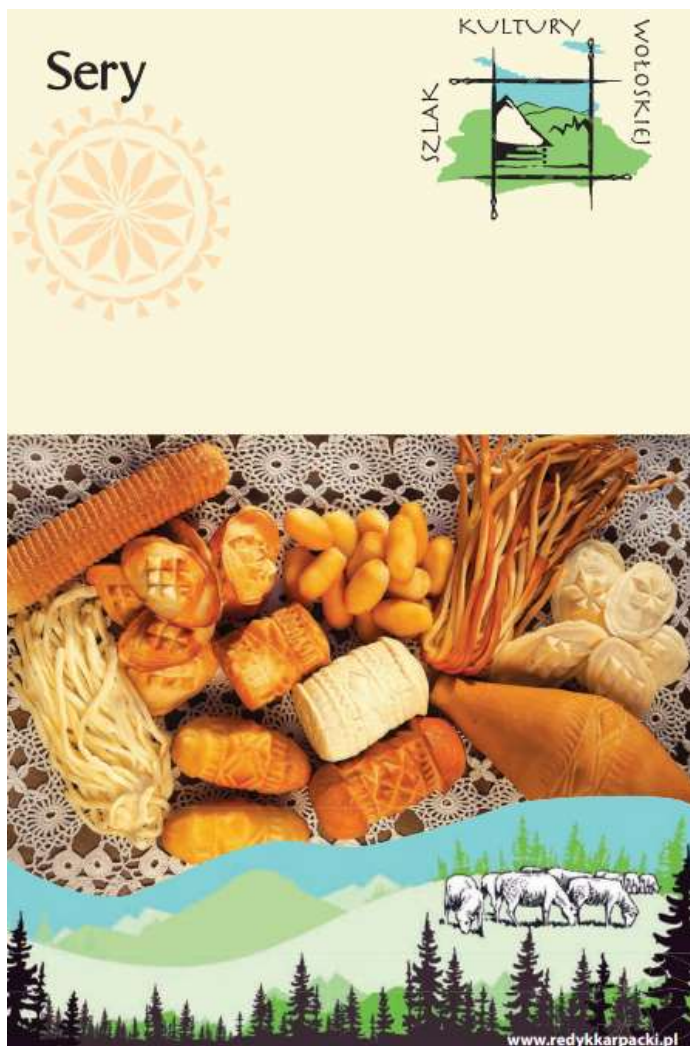
Jednym z najbardziej fascynujących zagadnień kształtowania fenomenu kulturowego Karpat jest wpływ pasterskiej ludności pochodzenia bałkańskiego zwanych Wołochami. Skomplikowane dzieje tego ludu liczące ponad tysiąc lat trwale wiążą się z zawiłymi dziejami Bałkanów i Europy Środkowej. Wołosi jako migranci stanowili z jednej strony czynnik innowacyjności przynosząc w Karpaty odmienne rozwiązania gospodarcze, z drugiej jednak ich kulturę materialną i duchową cechowała znaczna archaiczność.

Wspólnota z ludźmi, ziemią,

„to se szanuj, o to se dbej”

Wspólnota Wołoskiej Watry

Sery owcze to dziedzictwo pasterskiej kultury

Oscypek

„Oscypek” jest bardzo starym wyrobem pasterzy wołoskich, wypasających owce na polanach górskich. Przywędrował na Podhale razem z całą kulturą wołoską, organizacją wypasów, sposobem prowadzenia bacówki i przerabiania mleka.

Oscypek - wyrabiany od wieków ręcznie w pasterskim szałasie na hali podczas letniego wypasu owiec. Robi się go z masy serowej.

„Oscypek” ma kształt dwustronnego stożka, wrzeciona. Długość od 17 do 23 cm, średnica w najszerszym miejscu do 6 do 10 cm a masa od 0,6 do 0,8 kg. Barwa po przekrojeniu lekko kremowa, przy skórce ciemniejsza, dopuszcza się barwę zbliżoną do białej. Barwa skórki słomkowo-lśniaca, jasnobrązowa z delikatnym połyskiem.

„Oscypek” jest wytwarzany wyłącznie w okresie od maja do września i może być sprzedawany tylko w całości.

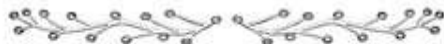
SERY Z BACÓWKI

SERY Z MLEKA OWCEGO,
KROWIEGO
I OWCZO - KROWIEGO
BUNC, OSCYPKI,
REDYKOŁKI, BRYNDZA,
SER WOŁOSKI I GOŁKI

*Na smak
i na zdrowie
polecają
- bacowie.*

**Produkt
regionalny**

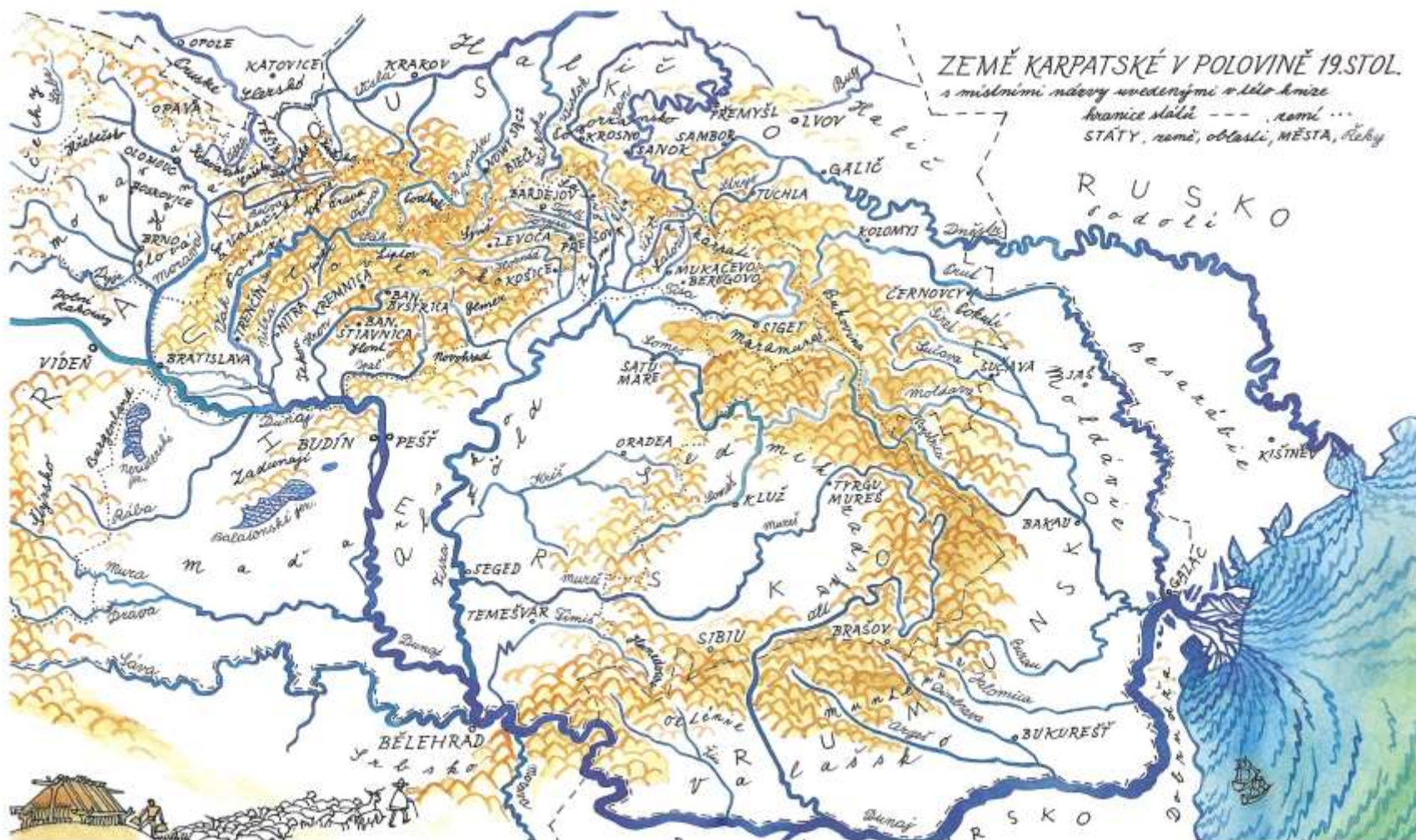
Na pasterskim szlaku

Na pasterskim szlaku

Kulturowy wypas owiec
w Beskidzie Śląskim

REDYK NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTURY KARPAT

- **Różnorodność biologiczna**

Według jednego z plemion południowoamerykańskich,
każda odmienność jest wartością.

Zachowanie bioróżnorodności

Bioróżnorodność można chronić w ujęciu globalnym, kontynentalnym czy krajowym, jednak najskuteczniejszym sposobem ochrony jest ochrona bioróżnorodności w ujęciu regionalnym albo wręcz lokalnym. Idea ochrony małych ojczyzn znakomicie wpisuje się w ramy ekorozwoju. U podstaw tej idei leży odrębność i różnorodność przyrodniczo-kulturowa poszczególnych regionów, a także budowa emocjonalnych więzi i tożsamości ich mieszkańców ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym małej ojczyzny. Rzetelna ochrona tej odrębności wymaga poznania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego danego regionu, popularyzację tych wartości wśród mieszkańców poprzez ich edukację oraz wypracowanie skutecznych środków ochrony.

Michał Gwóźdź

Zachowanie bioróżnorodności przyrodniczej hal i polan górskich będące elementem czynnej ochrony przyrody.

Rodzime rasy zwierząt hodowlanych w Karpatach

- Wraz z osadnictwem wołoskim na obszarze Karpat polskich rośnie znaczenie zwierząt hodowlanych przystosowanych do trudnych warunków pasterstwa transhumancyjnego, stałych wędrówek na letnie pastwiska położone w górach czasem na znacznych wysokościach, skąpych użytkowo łąk górskich i wypasów leśnych. Prymitywne warunki bytowania, skąpa pasza, ostry klimat górski wytworzyły, poprzez naturalną selekcję, rasy zwierząt wytrzymałych kondycyjnie i odpornych na niekorzystne warunki środowiskowych: opady atmosferyczne, niskie temperatury, wiatr i choroby, stanowiące jednocześnie dużą i wszechstronną wartość użytkową dla samowystarczalnych społeczności górskich.

Pasterstwo jest naturalnym sposobem użytkowania obszarów górskich

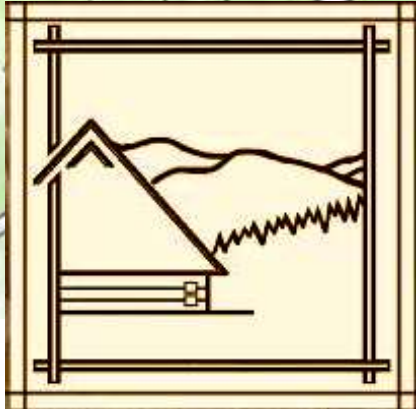

Owce elementem krajobrazu

Krajobraz kulturowy

Folklor

**Dziękujemy za uwagę.
Zapraszamy ponownie.**

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Sekretariat projektu:
Centrum UNEP/GRID-Warszawa
Ul. Sobieszyńska 8; 00-764 Warszawa
Tel.: 22 840 66 64; e-mail: sekretariat@karpatylacza.pl

Lider projektu

Partnerzy

